

Onderwijsstimulering en de minima

Een reactie op De Vries

J. HARTOG

Universiteit van Amsterdam

J. M. G. LEUNE

Erasmus Universiteit Rotterdam

Meer onderwijs kan, onder bepaalde omstandigheden, de sociaal-economische positie van de minima verslechteren in plaats van verbeteren, aldus De Vries. Dat komt volgens hem omdat meer onderwijs leidt tot diploma-inflatie, verdringing op de arbeidsmarkt, stijging van opleidingseisen ('upgrading') en een toenemend belang van diploma's op de arbeidsmarkt ('credentialling'). Van deze effecten zijn minima méér de dupe dan burgers die behoren tot de categorieën modaal of hoger, zo houdt De Vries ons voor. De vraag rijst of De Vries het pendant van zijn stelling zou willen verdedigen: minder onderwijs leidt tot een verbetering van de maatschappelijke positie van de minima. Dat zo'n stelling onhoudbaar is blijkt bijvoorbeeld uit de samenhang tussen diploma bezit en werkloosheid. De zwakste posities op de arbeidsmarkt worden bezet door ongeschoolden; dit zal in toenemende mate het geval zijn. Onderscheid moet worden gemaakt tussen meer (of minder) onderwijs van de minima ten opzichte van hun uitgangssituatie en meer (of minder) onderwijs ten opzichte van andere, hoger gewaardeerde, sociale strata. Het is denkbaar dat in het ene opzicht sprake is van positie-verbetering (bijv. in geval van intergenerationale mobiliteit) terwijl er in ander opzicht sprake is van positie-verslechtering. Dit laatste behoeft niet een causaal effect

van onderwijsstimulering te zijn. Processen als 'upgrading' en 'credentialling' zijn veeleer het resultaat van economisch-technologische ontwikkelingen dan van diploma-inflatie. Met andere woorden: zij voltrekken zich ook zonder dat er veranderingen optreden in (de benutting van) het onderwijs.

Indien diploma's op de arbeidsmarkt meer en meer als selectie-criteria fungeren en indien de waarde van diploma's als gevolg van een toeneming van het aantal gediplomeerden geleidelijk afneemt, dan wordt de noodzaak van een onderwijsstimuleringsbeleid ten dienste van kinderen uit het lagere sociaal-economisch milieu o.i. eerder groter dan kleiner. Het alternatief is een vergroting van sociale ongelijkheid.

Wij zijn het met De Vries eens dat het inkomensprobleem van de minima niet primair en ook niet eenzijdig mag worden gedefinieerd en gediagnostiseerd als een vraagstuk van onderwijsbeleid. Dit neemt niet weg dat middels onderwijsbeleid (zij het een bescheiden) bijdrage kan worden geleverd aan een vermindering van sociaal-economische ongelijkheid.

Curricula vitae

J. Hartog, zie: *Pedagogische Studiën*, 1988, 65, p. 274.

J. M. G. Leune, zie: *Pedagogische Studiën*, 1988, 65, p. 268.

Manuscript aanvaard 13-1-'89